

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om studerandehälsovård för högskolestuderande och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om studerandehälsovård för högskolestuderande och till vissa lagar som har samband med den (RP 145/2018 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och kulturutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 33/2018 rd
- kulturutskottet KuUU 11/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne Ilkka, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Johannes Heikkonen, justitieministeriet
- förmånschef Susanna Bruun, Folkpensionsanstalten
- forskarprofessor Pekka Jousilahti, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- direktör Tarja Myllärinen, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Katariina Poskiparta, Studenternas hälsovårdsstiftelse
- socialpolitisk sakkunnig Eero Löytömäki, Finlands studerandekårers förbund – SAMOK rf
- socialpolitisk sakkunnig Sonja Raitamäki, Finlands studentkårers förbund FSF rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- dataombudsmannens byrå.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om studerandehälsovård för högskolestuderande. Syftet med lagen är att trygga likvärdig studerandehälsovård för universitets- och yrkeshögskolestuderande.

Lagen innehåller bestämmelser om ordnande, produktion och finansiering av studerandehälsovård för högskolestuderande. Folkpensionsanstalten ska svara för att ordna studerandehälsovård och tjänsterna produceras av Studenternas hälsovårdsstiftelse. Beträffande innehållet i studerandehälsovården hänvisar regeringen till gällande bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen.

Dessutom ändras hälso- och sjukvårdslagen, sjukförsäkringslagen, universitetslagen och yrkeshögskolelagen. Lagarna ändras på grund av den nya lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om studerandehälsovård för högskolestuderande. Enligt propositionen ska Folkpensionsanstalten (FPA) ordna studerandehälsovården för högskolestuderande och Studenternas hälsovårdsstiftelse (nedan kallad SHVS) ska producera tjänsterna. Reformen innebär att SHVS utvidgar sin tjänsteproduktion och att den kommer att inbegripa både högskolestuderande och yrkeshögskolestuderande. Enligt propositionen ska studerandehälsovården för högskolestuderande finansieras dels med statliga medel (77 %), dels med en obligatorisk hälsovårdsavgift som tas ut av de studerande (23 %).

Syftet med reformen är att på riksnivå garantera studerandehälsovård för högskolestuderande och att förbättra kvaliteten på och tillgången till tjänsterna.

Enligt den gällande lagstiftningen är det kommunen som ska ordna studerandehälsovård. Det är alltså den kommun där skolan är belägen som ska ordna och producera tjänsterna. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) kan studerandehälsovården för högskolestuderande med kommunens samtycke också ordnas på något annat sätt som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) har godkänt. SHVS tillhandahåller studerandehälsovård för universitetsstuderande med kommunens samtycke och utifrån de avtal som stiftelsen ingått med kommunerna. SHVS, Studenternas hälsovårdsstiftelse, inrättades 1954. Stiftelsen tillhandahåller allmänmedicinska, psykiatriska och odontologiska tjänster för grundexamensstuderande vid universiteten och högskolorna och arbetar för att främja de studerandes hälsa. Verksamheten finansieras med hälsovårdsavgiften för universitetsstuderande (18,3 %), besöksavgifter (4,8 %), den ersättning som FPA betalar enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) (62,3 %) och verksamhetsunderstöd från universitetsstäderna (13,7 %).

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Studerandehälsovården för högskolestuderande är ett nytt uppdrag för FPA. I FPA:s ansvar att ordna studerandehälsovård för högskolestuderande ingår det enligt propositionen också att se till att det finns tillräcklig tillgång till tjänsterna och att de är tillgängliga i hela landet. Dessutom ska FPA följa och bedöma kvaliteten på och effekten av studerandehälsovården och ta ställning till kostnader, produktivitet och lönsamhet.

Enligt propositionen är SHVS rikstäckande producent av studerandehälsovård för högskolestuderande. I egenskap av producent ska stiftelsen se till att vården fungerar, har resurser och utvecklas. Den ska också se till att det finns tillräckligt med yrkeskunnig och kvalificerad personal, att det finns tillgång till tjänster och att de är tillgängliga, att ledarskapet är professionellt och att egenkontrollen fungerar.

Social- och hälsovårdsutskottet anser reformen vara motiverad för att främja jämlikheten, tillgången och kvaliteten i studerandehälsovården. Samtidigt framhåller utskottet att hälsovården för högskolestuderande kommer att ordnas på ett annat sätt än hälso- och sjukvården är ordnad för resten av befolkningen. De studerande kommer fortfarande att ha rätt att anlita kommunal hälso- och sjukvård. Studerandehälsovården och den kommunala hälso- och sjukvården överlappar varandra delvis, men kompletterar också varandra i vissa hänseenden. Utskottet menar emellertid att detta kan vara befogat eftersom studerandehälsovården har vissa särdrag. Också kulturutskottet anser i sitt utlåtande (KuUU 11/2018 rd) att det är motiverat servicen är specialiserad på studerandehälsovård med tanke på att högskolestudier och studerandehälsovård har sin särskilda karaktär och att de studerande har en mycket särskild livssituation. Studerandehälsovården tar särskilt fasta på faktorer som påverkar studieförmågan, som de studerandes kraftresurser, hälsa och studiemetoder, men också studiemiljön och studievärlden. SHVS har dokumenterad erfarenhet av att producera studerandehälsovård av hög kvalitet.

Samtidigt med denna propositionen behandlar riksdagen ett flertal propositioner (RP 15/2017 rd, RP 16/2018 rd och RP 52/2017 rd) om att inrätta landskap och införa en reform av sättet att ordna social- och hälsovården (vård- och landskapsreformen). Propositionen om studerandehälsovård innehåller hänvisningar till lagförslag som ingår i propositionerna om vård- och landskapsreformen och myndigheter som föreslås bli inrättade.

I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet (GrUU 33/2018 rd) den föreslagna lagstiftningen, med de bestämmelser som finns vid den tidpunkt när lagen stiftas, inte i tillräckligt hög grad kommer att garantera att det övervakas hur en förvaltningsuppgift som överförs på en privat aktör utförs, vilket är ett krav i 124 § i grundlagen. Därför måste lagförslag 1 kompletteras med relevanta bestämmelser om tillsyn och tillsynsmyndighet med stöd av den gällande lagstiftningen, anser grundlagsutskottet. Även i övrigt noterar grundlagsutskottet att de lagförslag som ingår i propositionerna om vård- och landskapsreformen och de myndigheter som avses i dem för tydlighetens skull inte bör tas in i den föreslagna lagen i detta läge.

Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att lagförslag 1 och 2 ska hänvisa till den gällande lagstiftningen och de myndigheter som ingår i den.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Studerande som har rätt till tjänster

Med avseende på likabehandlingen av studerande inom olika typer av högskolestudier är det positivt att studerandehälsovården vid SHVS föreslås bli utsträckt till alla högskolestuderande. Därmed får yrkeshögskolestuderande samma rätt till hälsovård som universitetsstuderande. Reformen ger yrkeshögskolestuderande större möjligheter att klara av studierna bättre.

Ett av målen med propositionen är att minska skillnaderna i hälsa och välbefinnande bland högskolestuderande. I tidigare sammanhang har grundlagsutskottet ansett det viktigt att tjänster, förmåner och skyldigheter för olika studerandegrupper inte ogrundat avviker från varandra (GrUU 24/2014 rd, s. 3).

Social- och hälsovårdsutskottet vill trots det påpeka att det i konsekvensbedömningen av propositionen sägs att systemet också efter utvidgningen kan anses vara ojämlikt eftersom studerande på andra stadiet är undantagna reformen. Också kulturutskottet är inte på denna linje och säger att hälsovården på andra stadiet fortfarande ett problem samtidigt som propositionen gör olika kategorier av högskolestuderande mer jämlika. Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att högskolestuderande överlag hör till de friskaste i sin åldersklass, medan exempelvis yrkesstuderande är i en sämre situation än högskolestuderande vad beträffar hälsa, hälsobeteende och upplevt välbefinnande. Ofta är läget ännu sämre för ungdomar och unga vuxna som inte är i vare sig utbildning eller arbetslivet. Kulturutskottet påminner om att bland annat en stor del av psykiska störningar i vuxen ålder har sitt ursprung i ungdomen.

Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att 17 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskriver om tjänster inom studerandehälsovården och att paragrafen inte bara gäller högskolestuderande utan också studerande på andra stadiet. I studerandehälsovården ingår också psykiatrisk vård, och enligt den gällande lagstiftningen ska studerandehälsovård för andra stadiet ordnas av kommunen. Men det finns en del skillnader mellan kommunerna både i kvalitet och tillgång. Precis som kulturutskottet understryker social- och hälsovårdsutskottet att också studerandehälsovården för andra stadiet måste vara fullgod både kvalitativt och kvantitativt sett. Det gäller att se till att de studerande har studieförmåga oberoende av på vilket stadium och på vilken ort de studerar.

Vidare är utländska utbytesstuderande, forskarstuderande, studerande inom fortbildning och studerande vid det öppna universitetet undantagna studerandehälsovården vid SHVS. Utan stöd i lag har SHVS haft för vana att ge utbytesstuderande som studerar minst tre månader här studerandehälsovård, och de har betalat hälsovårdsavgiften inom ramen för medlemsavgiften i studentkåren. Den föreslagna lagstiftningen följer Europaparlamentets och rådets förordning om samordning av de sociala trygghetssystemen (samordningsförordning 883/2004) och EU:s patientrörlighetsdirektiv. Studerandehälsovård ingår inte i tillämpningsområdet för samordningsförordningen. FPA kan inte ta ut någon obligatorisk hälsovårdsavgift av utbytesstudenter från EU-stater, eftersom samordningsförordningen föreskriver att det inte tillåtet att ta ut försäkringsavgifter i en medlemsstat om en person är försäkrad i en annan medlemsstat. Därmed är det finska staten som får stå för kostnaderna för studerandehälsovården till dem.

Utbytesstuderande har under sin vistelse i vårt land i regel rätt till den hälsovård de behöver inom den offentliga hälso- och sjukvården med stöd av ett europeiskt sjukförsäkringskort om de är

Betänkande ShUB 35/2018 rd

medborgare i ett EU-land och om de är medborgare i ett tredjeland med stöd av en sådan privat sjukförsäkring som är en förutsättning för uppehållsrätt. Dessutom har utbytesstuderande rätt att få brådskande sjukvård som avses i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen.

När också yrkeshögskolestuderande får hälsovård på SHVS kommer antalet studerande där att mer än fördubblas. Följaktligen har SHVS ett stort behov av att utvidga verksamheten. Det ökade servicebehovet kan också bero på att yrkeshögskolestuderande har ett uppdämt och dolt vårdbehov, och det kan göra att efterfrågan på vård stiger åtminstone till en början. Särskilt inom tandvården finns det sannolikt ett dolt vårdbehov. Detta betyder att det måste finnas tillgång till yrkesutbildad personal på studieorterna och att verksamheten måste resurssättas i tillräckligt hög grad.

Vad som ingår i studerandehälsovård

Enligt propositionen ska innehållet i studerandehälsovården anges i hälso- och sjukvårdslagen, precis som i dagsläget. Tjänsteutbudet är detsamma för alla studerande. Studerandehälsovårdens uppgift är att slå vakt om de studerandes studieförmåga med hjälp av såväl kollektiva som enskilda tjänster. Det ingår i studerandehälsovården att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten, att medverka till större välbefinnande bland de studerande samt att följa upp utvecklingen. Det ingår också att följa upp och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga, inbegripet hälsokontroller.

Också i fortsättningen ska studerandehälsovården innefatta hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå. Enligt den föreslagna 17 § 2 mom. 3 punkten i hälso- och sjukvårdslagen ingår det i studerandehälsovården bara att tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården, inklusive mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, och att främja sexuell hälsa samt mun- och tandvård. Enligt propositionen har SHVS, särskilt tidigare, tillhandahållit tjänster inom hudsjukdomar och gynekologi trots att hälso- och sjukvårdslagen inte kräver det. På senare år har stiftelsen dock dragit in på dem och de ingår inte i lagförslaget. Utskottet påpekar att de studerande fortfarande har rätt att anlita allmän hälso- och sjukvård vid sidan av studerandehälsovården. Utskottet håller med kulturutskottet om behovet av att följa upp hur studerandehälsovården räcker till och hur servicekedjorna påverkas när de ovannämnda tjänsterna försvinner ur SHVS utbud.

Enligt 17 § 2 mom. 4 punkten i hälso- och sjukvårdslagen ska studerandehälsovården innefatta att i ett tidigt stadium identifiera de studerandes behov av särskilt stöd och undersökningar och att vid behov hänvisa dem till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård samt ge vård och utlåtanden som krävs för hänvisning till psykoterapi.

I dagsläget har kommunerna varierande praxis för remiss till psykoterapi. På en del ställen får de studerande vård som krävs för remiss till psykoterapi inom ramen för studerandehälsovården, medan andra får vården på en mentalvårdsenhet inom primärvården eller på någon annan primärvårdsenhet. För att få remiss till psykoterapi behöver de studerande ett utlåtande och köerna till terapi kan variera mycket från kommun till kommun.

Enligt utskottet är det viktigt att både vård och utlåtande som krävs för remiss till psykoterapi kommer att ingå i studerandehälsovården, särskilt eftersom psykiska problem hör till de största

Betänkande ShUB 35/2018 rd

hälsoproblemen bland studerande. Också kulturutskottet anser det viktigt att studerandehälsovården innehåller en vårdkedja för psykisk vård. För bibehållen studieförmåga är det av största vikt att de studerande erbjuds hjälp när stödbehovet uppstår och att vården är lättillgänglig, säger kulturutskottet vidare.

Dessutom vill utskottet peka på vikten av att integrera studerandehälsovård och annan social- och hälsovård, eftersom det spelar en roll för både vården och kostnaderna. Särskilt inom psykisk vård och alkohol- och drogförebyggande vård är det av stor vikt att vården kan integreras funktionellt.

Servicespråk

Enligt propositionen ska språklagen tillämpas på verksamheten inom SHVS. Enligt 33 § i den föreslagna lagen ska Studenternas hälsovårdsstiftelse i tvåspråkiga kommuner ordna tjänster på både finska och svenska så att patienterna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska. I enspråkiga kommuner ska vården ordnas på kommunens språk, men så att patienterna har rätt att använda finska eller svenska.

Grundlagsutskottet anser att de språkliga rättigheterna kan tillgodoses bättre om det föreskrivs att SHVS arbetar tvåspråkigt i hela landet. Vid utfrågningen av sakkunniga i social- och hälsovårdsutskottet kom det fram att det kan vara problem med att få tvåspråkig personal i hela landet, särskilt i enspråkiga kommuner, och att det i slutändan kan resultera i att betydligt mer tjänster läggs ut än vad som ursprungligen varit planen. Utskottet anser att de språkliga rättigheterna tillgodoses fullgott, om det av producenten krävs tvåspråkig service i tvåspråkiga kommuner och servicen i enspråkiga kommuner ges på kommunens språk på samma sätt som inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Finansieringen av studerandehälsovården samt hälsovårdsavgiften

Studerandehälsovården ska finansieras dels med en hälsovårdsavgift som de studerande betalar till FPA, dels med anslag som staten ger ut till FPA. Enligt propositionen kommer ingen separat avgift att tas ut för besök inom studerandehälsovården. Regeringen bedömer att omkostnaderna för SHVS studerandehälsovård kommer att ligga på cirka 85,5 miljoner euro angivet i 2021 års nivå. Enligt propositionen står de studerande för 23 procent av kostnaderna, vilket utgör 19,7 miljoner euro, och staten för 77 procent, vilket är 65,8 miljoner euro.

I dagsläget finansieras studerandehälsovården av FPA via ersättningar från sjukvårdsförsäkringen, av de studerande och av universitetsstäderna. Propositionen innebär att verksamheten inom SHVS inte längre kommer att finansieras med ersättningar från sjukvårdsförsäkringen eller med bidrag från universitetsstäderna.

Finansieringen är kopplad till godtagbara kostnader för studerandehälsovården. Med det avses de nödvändiga och skäliga kostnader för att producera den vård som FPA ska ordna, med beaktande av sina mål för kvalitet, genomslag, lönsamhet och produktivitet. Vidare får lagen bestämmelser om kalkyl över godtagbara kostnader, justering av godtagbara kostnader och tilläggsfinansiering i oförutsedda situationer.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

De statliga anslagen styrs via statsbudgeten till FPA och de godtagbara kostnaderna för studerandehälsovården justeras och bestäms årligen i samband med budgeten. Det ska vara staten som garanterar finansieringen under exceptionella förhållanden, exempelvis om finansieringsandelen från de studerande är mindre än beräknat. Tillräcklig resurssättning ska dessutom garanteras via statens skyldighet att skjuta till tilläggsanslag i oförutsedda situationer (18 §) eller vid ett uppdymt vårdbehov när verksamheten startar (38 §).

Den andel som de studerande ska stå för finansieras alltså med en obligatorisk hälsovårdsavgift som tas ut av alla högskolestuderande. Storleken på avgiften läggs årligen fast i en förordning av statsrådet utifrån kravet att de studerande ska stå för 23 procent av de totala kostnaderna. Enligt motiven till propositionen läggs avgiften fast så att de studerandes andel divideras med det uppskattade antalet närvaroanmälda studerande. Tanken är att avgiften ska vara densamma för alla studerande, och enligt en aktuell kalkyl kommer avgiften att vara cirka 77 euro när lagen träder i kraft 2021.

De studerandes finansieringsandel motsvarar den andel som högskolestuderande i dag står för av anslagen till verksamheten vid SHVS. Det är motiverat att inte ta ut någon separat avgift för besök inom vården eftersom sådana avgifter också i dag bara står för en liten andel av finansieringen av SHVS. Separata avgifter för besök skulle försvåra den finansiella planeringen samtidigt som det vore svårt att förutse beloppen. När ingen avgift tas ut söker de studerande vård i ett tidigt stadium, vilket medverkar till att förebygga sjukdomar och hälsobesvär.

I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att de föreslagna finansieringsbestämmelserna huvudsakligen innehåller tillräckliga garantier med avseende på 19 § 3 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet anser dock att 16 § 3 mom. i lagförslag 1 måste ha en mer förpliktande formulering ("kan beaktas") om justering av godtagbara kostnader. Enligt den gällande formuleringen kan en sådan förändring av produktionen av studerandehälsovårdstjänster beaktas som föranleds av lag eller förordning eller en betydande ändring i verksamhetsmiljön. Med anledning av utlåtandet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 16 § i lagförslag 1 preciseras.

Vidare förutsätter grundlagsutskottet att bestämmelserna om storleken på hälsovårdsavgiften preciseras. Hälsovårdsavgiften har karaktären av statsskatt som avses i 81 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelser om en sådan skatt måste ingå i lag, och lagen ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. I sin praxis brukar grundlagsutskottet anse att det av en skattelag entydigt ska framgå vem som är skattskyldig. Vidare ska bestämmelserna i lagen vara exakta i den meningen att de myndigheter som tillämpar lagen och lägger fast skatten är bundna i sin prövning. Enligt grundlagsutskottet måste det framgå av 25 § i lagförslag 1 att avgiften är tänkt att vara lika stor för alla studerande. Dessutom ska det framgå att storleken på avgiften läggs fast så att de totala kostnaderna divideras med det uppskattade antalet närvaroanmälda studerande. Med anledning av utlåtandet preciserar social- och hälsovårdsutskottet 25 § om avgiftens storlek i lagförslag 1.

Vidare påpekar grundlagsutskottet att det konstitutionellt sett vore ett bättre alternativ att lagen får en grundläggande bestämmelse som innehåller penningbelopp med ett relativt litet fluktuationsintervall för hur mycket storleken på hälsovårdsavgiften kan fluktuera enligt närmare bestämmelser som utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Enligt en sakkunnigbedömning vore det förknippat med problem med avseende på den finansiella mekanismen som helt att skriva in ett fluktuationsintervall för avgiften i lagen. Det skulle enligt bedömningen också inverka på statens andel av finansieringen. Hälsovårdsavgiften ska läggas fast utifrån godtagbara kostnader för studerandehälsovården, och kostnadsbeloppet ses över årligen enligt ett förfarande i lagen. De godtagbara kostnaderna kan emellertid stiga högst motsvarande lönekoeficienten. På så sätt får man fram beloppet för godtagbara kostnader, varav 23 procent är den andel som de studerande ska stå för. Sedan divideras beloppet med det uppskattade antalet närvaroanmälda studerande. Beloppet för den uträknade hälsovårdsavgiften fastställs årligen i en förordning av statsrådet.

Tanken är att de studerande ska betala avgiften på eget initiativ i början av terminen. Enligt propositionen skickar FPA ut en påminnelse om de studerande inte betalar avgiften inom utsatt tid. En obetald avgift inklusive dröjsmålsavgift kan kvittas mot en förmån som FPA senare betalar ut. Utan samtycke från den studerande kan kvittning bara göras mot studiepenning från FPA. Precis som kulturutskottet anser social- och hälsovårdsutskottet att det behövs en bestämmelse om kvittning utan samtycke från studeranden av en obetald avgift mot studiestöd, eftersom de studerande då inte lika ofta drabbas av inkassokostnader och betalningsanmärkningar. Det är helt enkelt ett bättre alternativ för de studerande.

Dessutom anser grundlagsutskottet att för god förvaltning krävs att lagen har bestämmelser om betalningspåminnelse. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 27 § i lagförslag 1 preciseras med en skyldighet för FPA att skicka betalningspåminnelse. Därmed minskar onödiga utskökningsåtgärder, som är en följd av exempelvis glömska.

Registerföring

I 29 § i lagförslag 1 ingår det bestämmelser om registerföring av klient- och patientuppgifter som uppkommer inom studerandehälsovården för högskolestuderande. Enligt paragrafen är SHVS en personuppgiftsansvarig som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmänna dataskyddsförordningen) när det gäller de journalhandlingar inom studerandehälsovården som uppkommer i verksamhet som ingår i stiftelsens produktionsansvar.

Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att detta är en ovanlig utväg eftersom den som ordnar en tjänst vanligen är uppgiftsansvarig inom social- och hälsovård. Lagförslaget skiljer alltså på att ordna tjänster och föra register på ett sätt som inte är vanligt.

Det är enligt utskottet dock motiverat eftersom FPA inte alls ska producera tjänster inom studerandehälsovården. FPA:s ansvar skiljer sig således i hög grad från den normala ansvarsfördelningen inom social- och hälsovården, eftersom den som ordnar tjänster vanligen också har rätt och skyldighet att själv producera tjänsterna. FPA har en annan roll som organiseringsansvarig än kommunerna i dag eller de kommande landskapen i reformen av social- och hälsovården. Också själva ansvaret skiljer sig avsevärt i de här fallen. Den lösning som regeringen går in för beträffande FPA har beröringspunkter med företagshälsovården. Också där skiljer sig registerföringen

Betänkande ShUB 35/2018 rd

från huvudregeln i och med att det som regel är tjänsteproducenten som är personuppgiftsansvarig.

Med hänvisning till det som sägs ovan anser social- och hälsovårdsutskottet regeringens förslag vara relevant, nämligen att SHVS är personuppgiftsansvarig för de patientuppgifter som uppkommer i tjänsteproduktionen inom studerandehälsovården för högskolestuderande. Följaktligen anser utskottet att förslaget inte strider mot den allmänna dataskyddsförordningen, eftersom det i själva verket är SHVS som behandlar patientuppgifter och FPA:s roll som organisatör inte kräver åtkomst till patientuppgifter. Utskottet anser alltså inte att FPA behöver få åtkomst till patientuppgifter inom studerandehälsovården för högskolestuderande.

Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att det av 29 § i propositionen inte framgår vad som händer med registerföringen i en situation som avses i 13 § i lagförslag 1, det vill säga att SHVS inte har kapacitet att producera tjänsterna och FPA måste få fram tjänsterna på något annat sätt. De situationer som avses i 13 § bedöms dock vara mycket sällsynta. Utskottet föreslår att 29 § i lagförslag 1 kompletteras med en bestämmelse om att FPA ska vara personuppgiftsansvarig för patientuppgifter i dessa undantagsfall.

Folkpensionsanstaltens rätt att få information

I sitt utlåtande KuUU 11/2018 rd (s. 7) lyfter kulturutskottet fram 31 § i lagförslag 1, som föreskriver om FPA:s rätt att få personuppgifter från högskolornas datalager och från högskolorna. I 1 mom. anges det vilka uppgifter som behövs för insamlingen av hälsovårdsavgifter. Det är dock oklart om högskolornas skyldighet att lämna uppgifter beror på FPA:s uppfattning om att det är nödvändigt att få uppgifter, när det är fråga om andra uppgifter än de som räknas upp i bestämmelsen (övriga uppgifter som är nödvändiga för att ta ut avgiften), enligt kulturutskottet.

I bland annat utlåtande GrUU 15/2018 rd (s. 39) bedömer grundlagsutskottet bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessen med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och noterar då bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "informationen är nödvändig" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 5, och de utlåtanden som nämns där). Grundlagsutskottet understryker också att det när man gör en skillnad mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter inte bara är fråga om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som har rätt att få informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller den myndighet som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätt till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en begäran om information måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma begäran med avseende på de lagliga villkoren för att lämna ut den. Genom att vägra lämna ut informationen kan den som innehar den i själva verket göra att det uppstår ett

Betänkande ShUB 35/2018 rd

läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig när det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 6, och de utlåtanden som nämns där).

Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att FPA har rätt att från högskolornas datalager och från högskolorna själva få de uppgifter som behövs för att ta ut hälsovårdsavgiften. Uppgifterna finns uppräknade i 31 § 1 mom. Dessutom har FPA rätt att få andra uppgifter som är nödvändiga för att avgiften ska kunna tas ut. Enligt vad utskottet erfar behöver FPA för det åtminstone följande uppgifter: läroanstalt, bland annat namn och nummer på högskolan, examen och examensstudier, studierätt, närmare uppgifter om den studerande och kontaktinformation, närvaro och frånvaro och studieperioder i utlandet. Andra uppgifter kan behövas exempelvis om man undersöker om en studerande är skyldig att betala hälsovårdsavgift. Uttaget av hälsovårdsavgift är en ny uppgift för FPA. Därför kan det hända att det senare kommer fram att vissa andra uppgifter är nödvändiga. Följaktligen anser utskottet det vara motiverat att förteckningen inte är uttömmande utan att paragrafen tillåter att FPA har rätt att få andra nödvändiga uppgifter. Samtidigt påminner utskottet att bestämmelsen, precis som grundlagsutskottet påpekar, är bunden till ett särskilt uppdrag (ta ut en avgift) och ett krav på att uppgifterna ska vara nödvändiga.

Utskottet konstaterar att förteckningen över uppgifter måste kompletteras med det läroanstaltsnummer som Statistikcentralen använder och som förekommer i informationsresurser och informationssystem.

Den första meningen i 31 § 2 mom. i lagförslag 1 gäller FPA:s och besvärinstansernas rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter som behövs för att avgöra ett ärende eller i övrigt för att verkställa något annat enskilt uppdrag enligt den föreslagna lagen. Uppgifter ska lämnas av statliga myndigheter, landskapets myndigheter och andra offentlighetsrättsliga samfund. Dessutom föreskrivet momentet om FPA:s rätt att för andra ärenden enligt denna lag använda uppgifter som den fått för att utföra andra uppdrag.

Kulturutskottet påpekar i sitt utlåtande (s. 7) att ett annat offentlighetsrättsligt samfund exempelvis kan vara en högskola. Det framgår inte av förslaget om FPA:s rätt att få information gäller personuppgifter, säger kulturutskottet vidare. Inte heller framgår det om rätten kan avse exempelvis sekretessbelagda patientuppgifter. Vidare är det oklart vad som avses med avgörandet av ett ärende eller verkställigheten av ett enskilt uppdrag enligt den föreslagna lagen, det vill säga för vilka syften uppgifter kan begäras. Dessutom framhåller kulturutskottet att dessa frågor inte behandlas i motiven till propositionen och anser att social- och hälsovårdsutskottet måste klarlägga frågorna i sitt betänkande.

Social- och hälsovårdsutskottet påpekar att 31 § 2 mom. bör preciseras dels vad gäller för vilka syften uppgifter får ges ut enligt bestämmelsen, dels vilka som har rätt att uppgifter. Också i detta fall är bestämmelsen kopplad till nödvändighetskravet enligt propositionen.

Utskottet föreslår att rätten att få information ska gälla uppgifter från utskökningsmyndigheter, allmänna domstolar, tillståndsmyndigheter inom social- och hälsovården och andra statliga myndigheter. Det kan exempelvis vara befolkningsregistermyndigheterna, magistraterna, intressebevak-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

ningsmyndigheterna och skattemyndigheten. Informationen från utskökningsmyndigheterna och domstolarna behövs för att FPA ska kunna driva in hälsovårdsavgiften, exempelvis när en studerande bestrider betalningsskyldigheten. För att kunna ta ut och driva in hälsovårdsavgiften behöver FPA ha rätt att använda uppgifter från andra myndigheter, exempelvis aktuell kontaktinformation, modersmål, medborgarskap, intressebevakning och annan information om förmyndarskap, spärrmarkering, civilstånd, barn och föräldrar, dödsfall och kontaktspråk. Informationen innehåller personuppgifter. Artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen föreskriver att behandling av personuppgifter är tillåtet om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Den här rättsliga grunden måste föreskrivas i medlemsstatens lagstiftning eller i unionsrätten. I det hänseendet motsvarar bestämmelsen kravet i den allmänna dataskyddsförordningen.

För att kunna lägga fast ersättningen enligt 3 kap. till SHVS behöver FPA få uppgifter från tillståndsmyndigheterna inom social- och hälsovården. Det kan exempelvis vara information om hälsovårdsproducenternas verksamhetstillstånd och uppgifter om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som arbetar inom studerandehälsovården som finns i centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Uppgifterna från centralregistret kan exempelvis gälla specialkompetens eller begränsningar i yrkesbehörigheten. Denna information innehåller inga personuppgifter om de studerande.

Utskottet föreslår att den andra meningen i 31 § 2 mom. ska bilda ett nytt 3 mom. Samtidigt preciserar utskottet formuleringarna om användningsändamål och tillgängliga uppgifter. I vissa fall kan FPA behöva utnyttja information som inhämtats för exempelvis studiestödsärenden för att exempelvis ta ut en obetald hälsovårdsavgift via studiestödet. Utifrån bestämmelsen ska FPA alltså med en studerandes samtycke kunna räkna av en obetald hälsovårdsavgift på någon annan FPA-förmån. För att kunna driva in hälsovårdsavgiften eller bland annat kvitta den mot studiepenning eller någon annan förmån behöver FPA få uppgifter om förmånsbeloppen, eventuella andra inkassobelopp, tidsplan för betalning och andra anknytande omständigheter. Tack vare bestämmelsen behöver FPA inte be de studerande eller någon annan på nytt lämna in uppgifter eller dokument, om de redan lämnats in för behandling av något annat ärende.

Artikel 6.4 i EU:s allmänna dataskyddsförordning föreskriver följande: Om en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in inte grundar sig på den registrerades samtycke eller på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1, ska den personuppgiftsansvarige (i detta fall FPA) för att fastställa huruvida behandling för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in bland annat beakta följande: a) Kopplingar mellan de ändamål för vilka personuppgifterna har samlats in och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen. b) Det sammanhang inom vilket personuppgifterna har samlats in, särskilt förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige. c) Personuppgifternas art, särskilt huruvida särskilda kategorier av personuppgifter behandlas i enlighet med artikel 9 eller huruvida personuppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott behandlas i enlighet med artikel 10. d) Eventuella konsekvenser för registrerade av den planerade fortsatta behandlingen. e) Förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder, vilket kan inbegripa kryptering eller pseudonymisering.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Enligt utskottets uppfattning grundar sig FPA:s behandling av uppgifter i det här fallet på artikel 6.1 c, som föreskriver att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Enligt den föreslagna lagen är det FPA som ska ta ut hälsovårdsavgiften. När behandlingen grundar sig på den här bestämmelsen har en person inte rätt att enligt artikel 21 göra invändningar mot behandling av personuppgifter (dvs. ingen rätt att säga att uppgifter om honom eller henne inte får behandlas).

De uppgifter som avses här är uppgifter som FPA har fått via andra lagstadgade uppdrag antingen av klienten själv eller av någon annan myndighet. Den information som FPA behöver för att driva in hälsovårdsavgiften innehåller inga patientuppgifter, men uppgifter för någon annan behandling kan innehålla både personuppgifter och vissa hälsouppgifter, exempelvis om en förmån har beviljats på grundval av sjukdom. Utskottet framhåller att artikel 9 i dataskyddsförordningen måste beaktas i dessa fall. I artikeln föreskrivs det om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. Enligt artikel 9.1 är behandling av bland annat hälsouppgifter förbjuden. Det är dock möjligt att göra avvikelser om något av leden a–j i artikel 9.2 är tillämpligt på behandlingen.

I de nu aktuella fallen kan behandlingen av hälsouppgifter grunda sig på artikel 9.2 h. Den föreskriver följande: Behandling av uppgifter om hälsa är tillåten om den är nödvändig av skäl som hör samman med förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet, medicinska diagnoser, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet och under förutsättning att de villkor och skyddsåtgärder som avses i artikel 9.3 är uppfyllda.

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 får enligt artikel 9.3 behandlas för de ändamål som avses i artikel 9.2 h, när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ eller av en annan person som också omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ.

Bestämmelser om sekretess för de uppgifter som behandlas av FPA finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i dataskyddslagen (1050/2018).

Om lagen föreskriver att uppgifter ska lämnas ut för ändamål som inte är förenliga med det ursprungliga ändamålet för vilket uppgifterna har samlats in, ska det krävas samtycke av den registrerade eller bestämmelsen om utlämnade utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd för att säkerställa målen i artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen. Det kan vara en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, däribland folkhälsa och social trygghet, en tillsyns-, inspektions- eller regleringsfunktion som har samband med myndighetsutövning eller skydd av den registrerade eller andras rättigheter och friheter. FPA:s rätt att behandla uppgifter som har inhämtats för något annat ändamål för att ta ut hälsovårdsavgiften måste alltså bedömas med avseende på artikel 23.1.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Enligt artikel 23.1 i allmänna dataskyddsförordningen ska det vara möjligt att i unionsrätten eller i en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet omfattas av införa en lagstiftningsåtgärd som begränsar tillämpningsområdet för de skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i artiklarna 12–22 och 34, samt artikel 5 i den mån dess bestämmelser motsvarar de rättigheter och skyldigheter som fastställs i artiklarna 12–22, om en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa någon av de omständigheter som nämns i leden a–j.

Enligt utskottet stämmer målet i led e att säkerställa folkhälsa in på den typ av uppgifter som FPA behandlar som det sägs ovan. Enligt skäl 54 i förordningen bör folkhälsa tolkas enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1338/2008 (11), nämligen alla aspekter som rör hälsosituationen, det vill säga allmänhetens hälsotillstånd, inbegripet sjuklighet och funktionshinder, hälsans bestämningsfaktorer, hälso- och sjukvårdsbehov, resurser inom hälso- och sjukvården, tillhandahållande av och allmän tillgång till hälso- och sjukvård, utgifter för och finansiering av hälso- och sjukvården samt dödsorsaker.

Studerandehälsovården ingår i vårt nationella hälso- och sjukvårdssystem. Den finansieras dels med statliga medel, dels med en hälsovårdsavgift som tas ut av de studerande. De studerande ska betala avgiften frivilligt till FPA, men avgifterna går till att finansiera verksamheten och därför krävs det en fungerande mekanism för indrivning av avgiften vid sidan av frivilligheten. I annat fall äventyras finansieringen av vården. Indrivningen av hälsovårdsavgiften för att säkerställa den andel som de studerande ska finansiera ingår därmed i åtgärderna för att trygga vår folkhälsa.

När FPA får rätt att använda uppgifter som har inhämtats för att avgöra något annat ärende eller för att driva in fordringar för att driva in hälsovårdsavgiften är det en nödvändig och proportionerlig åtgärd med avseende på folkhälsan, anser utskottet. FPA skulle också i övrigt ha rätt att få uppgifterna, men tack vare en bestämmelse i den föreslagna lagen blir uppgifterna tillgängliga snabbare. Det kan vara av avgörande betydelse för att indrivningen ska ge resultat. Med bestämmelsen undviker man dessutom att de studerande måste skicka in dokument till FPA två gånger eller i värsta fall skaffa ett dokument på nytt för det här ändamålet. Bestämmelsen snabbar alltså rent allmänt upp behandlingen av de studerandes ärende.

Enligt artikel 23.2 d i allmänna dataskyddsförordningen ska det finnas specifika bestämmelser om behandling av personuppgifter, när så är relevant, gällande bland annat skyddsåtgärder för att förhindra missbruk eller olaglig tillgång eller överföring. De uppgifter som behövs för indrivning av hälsovårdsavgiften är personuppgifter och delvis särskilda kategorier av personuppgifter. Sekretessbelagda uppgifter får inte lämnas ut utan samtycke av den berörda personen eller bestämmelse i lag. Personers rätt att kontrollera uppgifter om sig själva följer direkt av dataskyddsförordningen. Den föreslagna lagen föreskriver att FPA är personuppgiftsansvarig vad gäller uppgifter för insamling av hälsovårdsavgiften. Därmed har FPA också de skyldigheter som hör till den personuppgiftsansvarige. Personuppgifter behandlas i FPA:s informationssystem, och de anställda har behörighet att behandla uppgifter som ingår i deras arbete. Hur uppgifterna används övervakas med hjälp av logguppgifter. Som det sägs ovan har de anställda tystnadsplikt visavi de personuppgifter som de får tillgång till och detta grundar sig på lagen om offentlighet i myndig-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

heternas verksamhet och dataskyddslagen. Dessutom övervakar FPA hur personuppgifter behandlas.

Enligt 31 § 3 mom. har FPA oberoende av sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt rätt att av SHVS få uppgifter som den behöver för att följa upp och bedöma lagenligheten, kvaliteten, genomslaget, lönsamheten och produktiviteten hos studerandehälsovården för högskolestuderande och det kontinuerliga utvecklandet av den. Utskottet föreslår att momentet ändras och blir 4 mom.

Enligt utskottet kan uttrycket ”bedöma lagenligheten” som ett uppdrag för FPA ge upphov till en felaktig tolkning av uppdraget. Det handlar inte om samma typ av övervakning eller tillsyn som hör till regionförvaltningsverken och Valvira, och uppdraget överlappar inte deras uppdrag. I det här fallet handlar det snarare om att FPA i sin roll som organisatör övervakar verksamheten vid SHVS och om att SHVS utför de lagstadgade uppdrag som den har så att de studerande får den studerandehälsovård som de har rätt till enligt lag.

I 7 § föreskrivs det om FPA:s uppgifter. FPA ska se till att det finns tillräcklig tillgång till studerandehälsovård för högskolestuderande i hela landet och svara för att vården är tillgänglig samt godkänna servicenätet för studerandehälsovård. Dessutom ska FPA följa och bedöma kvaliteten på och genomslaget hos den studerandehälsovård för högskolestuderande som den ordnar, likaså kostnader, produktivitet och lönsamhet. Vidare ska FPA se till att uppgifterna om verksamhetens kvalitet, genomslag och kostnader används vid planeringen och ledningen av produktionen av studerandehälsovård. Den föreslagna lagen har inga bestämmelser om att FPA ska övervaka lagenligheten hos SHVS. Om en patient är missnöjd med vården eller bemötandet kan han eller hon klaga hos tillsynsmyndigheten enligt de allmänna reglerna för tillsyn över hälso- och sjukvård.

Enligt uppgift till utskottet kan FPA följa upp och utvärdera verksamheten vid SHVS utan uppdaterade patientuppgifter. FPA följer upp verksamheten och kostnaderna. Det går till så att FPA kommer överens med SHVS om rapporteringsmetoder för kontinuerligt uppföljning, granskar kostnaderna för varje räkenskapsperiod och därmed också verksamhetens kostnader och övervakar verksamheten vid SHVS.

Utskottet föreslår att formuleringen i det nya 4 mom. preciseras för att motsvara motiven till propositionen, det vill säga att det inte får ingå personuppgifter i informationen. Dessutom måste momentet formuleras om för att bestämmelsen inte ska förväxlas med tillsynsmyndigheternas befogenheter.

Underleverantörer

Studenternas hälsovårdsstiftelse ska enligt 8 § i lagförslag 1 huvudsakligen producera studenthälsovården som egen verksamhet. Om produktionsskyldigheten enligt den föreslagna lagen inte kan genomföras på något annat sätt, kan SHVS köpa kompletterande studerandehälsovård av någon annan tjänsteproducent. SHVS svarar för underleverantörers tjänster till enskilda studerande och har det övergripande ansvaret för den studerandehälsovård som varje enskild studerande får. Enligt motiven kan SHVS kan underleverantörer anlitas till exempel när det är svårt att rekrytera anställda i en viss personalgrupp eller när tjänsteproduktion i egen regi måste kompletteras någonstans i landet med tjänster som någon annan tjänsteproducent tillhandahåller. Underleveran-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

ser ska emellertid bara komplettera verksamheten i egen regi, men det ska exempelvis inte vara tillåtet att producera studerandehälsovård i en hel region med hjälp av underleverantörer.

I sitt utlåtande framhåller grundlagsutskottet att man i princip bör förhålla sig avvisande till att en offentlig förvaltningsuppgift som överförs till en enskild delegeras vidare (subdelegering), även om det inte funnits grunder för något absolut förbud i situationer där uppgiften har varit av teknisk art och underleverantören har berörts av samma kvalitetskrav och samma tillsyn som den primära serviceproducenten. Grundlagsutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna huvudsakligen är förenliga med utskottets tolkningspraxis. Men bestämmelserna måste preciseras så att det entydigt framgår vilka kvalitetskrav som ställs på verksamheten och att behörig tillsyn också ska gälla underleverantörernas verksamhet.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att bestämmelserna för tydlighetens skull måste preciseras på det sätt som grundlagsutskottet föreslår, nämligen att myndighetstillsynen enligt 35 § i lagförslag 1 entydigt också berör SHVS underleverantörer. Vidare anser utskottet att 33 § om språk som tjänster ska tillhandahållas på måste preciseras enligt vad grundlagsutskottet föreslår, det vill säga att språkraven också ska gälla underleverantörer.

EU:s regler för statligt stöd

I propositionen ingår ett avsnitt där regeringen bedömer studerandehälsovården i relation till EU:s regler för statligt stöd (s. 33–34).

Enligt propositionen (s. 35) kräver köp av tjänster genom offentlig upphandling i princip konkurrensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), men i det föreslagna systemet konkurrensutsätts inte studerandehälsovården. Högskolestuderande ska ha en särskild rätt till den vård som SHVS producerar eftersom stiftelsens producentstatus härrör direkt av den föreslagna lagen. Stiftelsens tjänster ska således inte få produceras av andra aktörer.

Under beredningen fördes det enligt propositionen diskussioner som utmynnade i att det åtminstone inte för tillfället inom den privata sektorn hade framförts något önskemål om att producera den studerandehälsovård som SHVS nu svarar för. Vidare sägs det att frågan om huruvida verksamhetsmodellen är godtagbar med avseende på EU:s regler för statligt stöd eller inte preliminärt har ställts till kommissionen, utan någon specificering av aktörerna.

Regeringen anser att det kan anses att SHVS fortfarande är en del av Finlands icke-ekonomiska system som följer solidaritetsprincipen och som EU:s regler för statligt stöd inte tillämpas på. Det bör dock konstateras att hälso- och sjukvårdssektorn i Finland är en sektor som ofta väcker klagomål, så EU-klagomål om statligt stöd kan på intet sätt uteslutas heller inom denna sektor, sägs det vidare i propositionen.

Också information som utskottet fått från social- och hälsovårdsministeriet visar att vårt nuvarande hälso- och sjukvårdssystem inte har betraktats som ekonomisk verksamhet i EU-rättslig mening, utan studerandehälsovården har ingått och kommer fortsatt att ingå i den offentliga hälso- och sjukvården. I sin egenskap av stiftelse är SHVS en privat tjänstelproducent, men den har trots det en annan ställning än andra privata producenter av hälso- och sjukvård. SHVS producerar vår-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

den med stöd i lag, och stiftelsen kan inte själv fatta beslut om att avveckla verksamheten. Dessutom kan stiftelsen inte påverka anslagstilldelningen, och bestämmelserna om penningbeloppen tillåter inte överkompensation av verksamheten. SHVS är inte vinstdrivande. När det gäller reglerna för statligt stöd har aktörens rättsliga form eller ägande ingen betydelse, exempelvis om det är fråga om ett privat eller ett offentligt ägt företag, enligt propositionen (s. 33—34). Alla enheter som utövar ekonomisk verksamhet är företag, oberoende av enhetens rättsliga ställning, hur den finansieras eller huruvida den arbetar i vinstsyfte.

I artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktion (FEUF) sägs det att statliga stöd till företag är oförenliga med den inre marknaden. Enligt artikel 107.1 är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 107.2 och 107.3 finns bestämmelser om stöd som är förenliga med den inre marknaden. I artikel 108.3 föreskrivs det om underrättelse i förväg om statligt stöd (s.k. notifiering). Syftet är att ge kommissionen möjlighet att säkerställa att det inte handlar om förbjudet statligt stöd eller att konstatera att åtgärden, även om den betraktas som statligt stöd, är förenlig med den inre marknaden. Artikel 108.3 i FEUF är formulerad på så sätt att den är juridiskt bindande för medlemsstaterna.

I nationella domstolar kan konkurrerande företag och andra aktörer hänvisa direkt till artikel 108.3, och det kan hända att domstolarna blir tvungna tolka och tillämpa stödbegreppet enligt artikel 107.1 i FEUF, inte minst för att avgöra om man borde ha följt förfarandet vid en statlig åtgärd som vidtagits utan förhandskontroll enligt artikel 108.3 eller inte. Om domstolarna kommer till den slutsatsen att medlemsstaten borde ha underrättat kommissionen om åtgärden i förväg, ska de konstatera att åtgärden inte är förenlig med EU:s regler, förbjuda åtgärden och förordna att stödet ska återkrävas, om det är fråga om ett statligt stöd som staten borde ha underrättat kommissionen om.

Med hänvisning till propositionen framhåller utskottet att regeringen bör utvärdera det föreslagna systemet och SHVS lagstadgade ställning noga med avseende på Finlands skyldighet att skicka en underrättelse till kommissionen i förväg. Övergångsperioden för att genomföra reformen räcker gott och väl till för en underrättelse innan själva verksamheten startar. På så sätt kan Finland försäkra sig om att systemet är godkänt av kommissionen och förenligt med EU:s regler om statligt stöd och undvika framtida klagomål som kan ställa till med onödiga problem för studerandehälsovården eller kostnaderna för systemet.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

4 §. Förhållande till annan lagstiftning. På grundval av utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att hänvisningen till lagen om produktion av social- och hälso- och sjukvård i 1 mom. ändras till den gällande lagen om privat hälso- och sjukvård, eftersom förslaget till lag om produktion av social- och hälso- och sjukvård fortfarande är under behandling i riksdagen och inte har stadfästs. Vidare föreslår utskottet att momentet får en hänvisning till lagen om of-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

fentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), eftersom lagen ska tillämpas på SHVS i de fall när det är fråga om att utföra uppdrag enligt den föreslagna lagen.

11 §. Delegationen för studerandehälsovård för högskolestuderande. Utskottet föreslår att landskapen ersätts med Finlands Kommunförbund bland de som enligt 2 mom. ska vara företrädare i delegationen. Dessutom föreslår utskottet att landskapen ändras till kommunerna i 3 mom. 4 punkten.

12 §. Samordning av tjänsterna med andra social- och hälsovårdstjänster. Utskottet föreslår att hänvisningarna till landskapen ändras till kommunerna.

16 §. Justering av godtagbara kostnader. Med hänvisning till grundlagsutskottet föreslår utskottet att formuleringen i 3 mom. görs mer förpliktande, det vill säga att man vid justeringen av godtagbara kostnader ska beakta en förändring av produktionen av studerandehälsovården som föranleds av lag eller förordning eller en betydande ändring i verksamhetsmiljön.

25 §. Hälsovårdsavgiftens storlek. Med anledning av utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med att de totala kostnaderna ska divideras med antalet studerande när storleken på avgiften läggs fast. Dessutom lägger utskottet till att hälsovårdsavgiften ska vara lika stor för alla studerande.

27 §. Indrivning av hälsovårdsavgift samt dröjsmålsavgift. Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras med att FPA har en skyldighet att skicka betalningspåminnelse till de studerande.

29 §. Registerföring av patientuppgifter. Utskottet framhåller att det av 29 § i propositionen inte framgår vad som händer med registerföringen i en situation som avses i 13 §, det vill säga där SHVS inte har kapacitet att producera tjänsterna och FPA måste ordna studerandehälsovården på något annat sätt. För att det inte ska vara öppet vem som är skyldig att registrera patientuppgifter i dessa fall föreslår utskottet att paragrafen får en bestämmelse om att det är FPA som är personuppgiftsansvarig i dessa fall.

Utskottet stryker hänvisningarna till de allmänna lagarna eftersom det inte finns något särskilt behov av dem i detta sammanhang och förteckningen i propositionen inte är uttömmande.

Paragrafen gäller patientuppgifter och journalhandlingar. Utskottet ändrar rubriken "Registerföring av klient- och patientuppgifter" till "Registerföring av patientuppgifter" för att den bättre ska motsvara innehållet.

31 §. Rätt att få information och utlämnande av uppgifter. Utskottet föreslår att uppräkningsen i 1 mom. kompletteras med läroanstaltsnummer, som är den kod som Statistikcentralen använder i informationsresurser och informationssystem.

Den första meningen i 2 mom. behöver preciseras beträffande användningsändamålet. Bestämmelsen bör föreskriva att FPA och besvärinstanserna har rätt att få uppgifter för att fastställa ersättningen enligt 3 kap. till SHVS och för att utföra uppdrag som anknyter till den skyldighet att betala hälsovårdsavgift och den rätt att driva in avgiften som det föreskrivs om i 4 kap.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Vidare föreslår utskottet att 2 mom. preciseras beträffande vilka FPA har rätt att få uppgifter från för uppdragen. Utskottet stryker landskapen i uppräkningsdelen av dem som rätten att få uppgifter från gäller.

Utskottet föreslår att den andra meningen i 2 mom. blir ett nytt 3 mom. Samtidigt preciserar utskottet formuleringarna om användningsändamål och uppgifter som FPA har rätt att få. I vissa fall kan FPA behöva utnyttja information som inhämtats för exempelvis studiestödsärenden för att bland annat kvitta en obetald hälsovårdsavgift mot studiestöd vid indrivning av avgiften. Utifrån bestämmelsen ska FPA alltså med en studerandes samtycke kunna räkna av en obetald hälsovårdsavgift på någon annan FPA-förmån. För att kunna driva in hälsovårdsavgiften eller bland annat kvitta den mot studiepenning eller någon annan förmån behöver FPA få uppgifter om förmånsbeloppen, eventuella andra inkassobelopp, tidsplan för betalning och andra anknytande omständigheter. Tack vare bestämmelsen behöver FPA inte be de studerande eller någon annan att på nytt lämna in uppgifter eller dokument, om de redan lämnats in för behandling av något annat ärende.

De uppgifter som avses här är uppgifter som FPA har fått via andra lagstadgade uppdrag antingen av personen själv eller av någon annan myndighet. Den information som FPA behöver för att driva in hälsovårdsavgiften innehåller inga patientuppgifter, men uppgifter för någon annan behandling kan innehålla både personuppgifter och vissa hälsouppgifter, exempelvis om en förmån har beviljats på grundval av sjukdom.

Enligt det föreslagna 31 § 3 mom. har FPA oberoende av sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt rätt att av SHVS få uppgifter som den behöver för att följa upp och bedöma lagenligheten, kvaliteten, genomslaget, lönsamheten och produktiviteten hos studerandehälsovården för högskolestuderande och det kontinuerliga utvecklandet av den. Utskottet föreslår att momentet ändras och blir 4 mom.

Utskottet föreslår att formuleringen i det nya 4 mom. preciseras för att motsvara motiven till propositionen, det vill säga att det inte får ingå personuppgifter i informationen.

Vidare byter utskottet ut ordet lagenlighet mot tillgång och tillgänglighet. Den ändrade formuleringen beskriver bättre karaktären av FPA:s uppdrag som organisatör av studerandehälsovården. Samtidigt undanröjs risken för att formuleringen kan misstolkas som en tillsynsmyndighets laglighetskontroll.

Dessutom flyttas 31 § 4 mom. och blir då 5 mom.

33 §. Språk som tjänster ska tillhandahållas på. Utskottet föreslår att 1–3 mom. preciseras för att språkkraven också ska gälla SHVS underleverantörer.

Dessutom föreslår utskottet att landskapen ändras till kommunerna i 2 mom. Samtidigt föreslår utskottet att momentet får en direkt hänvisning till samiska språklagen.

Vidare måste det felaktiga verbet ordnas i 4 mom. ändras till produceras, eftersom SHVS producerar, inte ordnar tjänster.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

35 §. Tillsyn. Utskottet föreslår att hänvisningen till lagen om Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet ändras till den gällande lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008). Vidare bör paragrafen preciseras för att myndigheternas tillsyn också ska gälla SHVS underleverantörer.

Lagförslag 2

17 §. Studerandehälsovård. Utskottet föreslår att landskap ändras till kommunal primärvård i 1,4 och 5 mom.

Lagförslag 4

Ingressen. Lagens 46 § har ändrats genom lag 1367/2018 och det måste beaktas i ingressen.

46 §. Studentkåren. Paragrafen har ändrats genom lag 1367/2018 så att 3 punkten har blivit 2 punkt. Följaktligen föreslår utskottet att siffran ändras.

Lagförslag 5

Ingressen. Lagens 41 § har ändrats genom lag 1368/2018 och det måste beaktas i ingressen.

41 §. Studerandekåren. Paragrafen har ändrats genom lag 1368/2018 så att 3 punkten har blivit 2 punkt. Följaktligen föreslår utskottet att siffran ändras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3 i proposition RP 145/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 2, 4 och 5 i proposition RP 145/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om studerandehälsovård för högskolestuderande

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att garantera studerandehälsovårdstjänster för högskolestuderande i hela landet och att förbättra kvaliteten på och tillgången till tjänsterna.

2 §

Högskolestuderande som har rätt till studerandehälsovård

Högskolestuderande som har rätt till studerandehälsovård är

1) studerande som avlägger i 7 § i universitetslagen (558/2009) avsedd lägre eller högre högskoleexamen, med undantag av studerande inom uppdragsutbildningar,

2) studerande som avlägger i 11 § i yrkeshögskolelagen (932/2014) avsedd yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen, med undantag av studerande inom uppdragsutbildningar,

3) studerande som avlägger i 14 § i lagen om Polisyrkeshögskolan avsedd yrkeshögskoleexamen, med undantag av studerande inom uppdragsutbildningar,

4) studerande som avlägger i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) avsedda andra militärvetenskapliga studier och militäryrkesstudier än studier som krävs för officerstjänst.

Ett ytterligare villkor är att en studerande som avses i 1—3 punkten har anmält sig som närvarande enligt 39 § i universitetslagen, 29 § i lagen om yrkeshögskolor eller 30 § i lagen om Polisyrkeshögskolan.

Rätten att använda studerandehälsovårdstjänster fortsätter att gälla fram till utgången av den termin eller det läsår för vilken eller vilket den studerande har anmält sig som närvarande.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

3 §

Studerandehälsovård

I denna lag avses med studerandehälsovård sådan studerandehälsovård för högskolestuderande som avses i 17 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

4 §

Förhållande till annan lagstiftning

På tjänsteproducenter som avses i denna lag tillämpas dessutom lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) i fråga om de uppdrag som avses i denna lag.

Vid produktion av tjänster som avses i denna lag ska iakttas vad som i allmän lagstiftning och speciallagstiftning om social- och hälsovård föreskrivs om hälso- och sjukvårdstjänster. I lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) föreskrivs det om kundens och patientens ställning och rättigheter.

5 §

Uppföljning, styrning och utveckling av studerandehälsovården

Den allmänna uppföljningen av ordnandet av studerandehälsovården för högskolestuderande hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter.

Den allmänna styrningen och utvecklingen av studerandehälsovården för högskolestuderande hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter.

6 §

Ordnande av studerandehälsovården

Folkpensionsanstalten ska svara för ordnandet av studerandehälsovård för högskolestuderande i hela landet.

7 §

Folkpensionsanstaltens uppgifter

Folkpensionsanstalten svarar för en tillräcklig tillgång på studerandehälsovårdstjänster för högskolestuderande i hela landet och för tjänsternas tillgänglighet samt godkänner servicenätet för studerandehälsovård.

Folkpensionsanstalten ska följa och bedöma kvaliteten på och genomslaget hos den studerandehälsovård för högskolestuderande som den ordnar samt dess kostnader, produktivitet och lönsamhet.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Folkpensionsanstalten ska se till att uppgifterna om verksamhetens kvalitet, genomslag och kostnader används vid planeringen och ledningen av produktionen av studerandehälsovårdstjänster.

8 §

Produktion av studerandehälsovårdstjänster

Studenternas hälsovårdsstiftelse producerar studerandehälsovårdstjänster för högskolestuderande i hela landet.

Studenternas hälsovårdsstiftelse ska huvudsakligen producera studenthälsovårdstjänsterna som egen verksamhet. Om produktionsskyldigheten enligt den föreslagna lagen inte kan genomföras på annat sätt, kan Studenternas hälsovårdsstiftelse köpa kompletterande studerandehälsovårdstjänster av en annan tjänsteproducent med iakttagande av lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016). Studenternas hälsovårdsstiftelse svarar för underleverantörens tjänster till en enskild studerande och har det övergripande ansvaret för den studerandehälsovård varje enskild studerande får.

9 §

Studenternas hälsovårdsstiftelses uppgifter

Vid produktionen av tjänster ska Studenternas hälsovårdsstiftelse med avseende på servicenätet svara för funktionalitet, resursallokering, verksamhetsutveckling, tillräcklig och kompetent yrkeskunnig personal och tillgången och tillgängligheten till tjänster samt ett yrkesmässigt ledarskap och egenkontroll. Också regionala och nationella uppgifter om samordningen av tjänsterna, andra forskningsdata och information som baserar sig på kundernas och personalens erfarenheter ska användas i tjänsteproduktionen.

Eventuell annan verksamhet som bedrivs av Studenternas hälsovårdsstiftelse får inte äventyra uppfyllandet av de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

10 §

Tillgång till icke-brådskande vård

På den studerandehälsovård som ordnas av Folkpensionsanstalten och produceras av Studenternas hälsovårdsstiftelse tillämpas vad som föreskrivs om rätten att få vård inom primärvården i 51 § i hälso- och sjukvårdslagen.

11 §

Delegationen för studerandehälsovård för högskolestuderande

I anslutning till social- och hälsovårdsministeriet finns en delegation för studerandehälsovård för högskolestuderande, som statsrådet tillsätter för tre år i sänder.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

I delegationen finns representanter för social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Folkpensionsanstalten, **Finlands Kommunförbund**, Institutet för hälsa och välfärd, Studenternas hälsovårdsstiftelse, universiteten och yrkeshögskolorna samt studentkårerna och studerandekårerna.

Delegationen för studerandehälsovården för högskolestuderandet har till uppgift att

- 1) följa ordnandet av studerandehälsovården för högskolestuderande
- 2) styra och följa upp Studenternas hälsovårdsstiftelses tillhandahållande av studerandehälsovård för yrkeshögskolestuderande,
- 3) vidareutveckla den studerandehälsovård Studenternas hälsovårdsstiftelse producerar,
- 4) främja samordningen av den studerandehälsovård som Studenternas hälsovårdsstiftelse och **kommunerna** producerar med den övriga hälso- och sjukvården,
- 5) följa servicenätets funktion och tillhandahållandet av studerandehälsovårdstjänster, användningen och behovet av tjänster i hela landet samt de studerandes tillfredsställelse med tjänsterna.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, tillsättande och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

12§

Samordning av tjänsterna med andra social- och hälsovårdstjänster

Folkpensionsanstalten och Studenternas hälsovårdsstiftelse ska samordna studerandehälsovårdstjänsterna med andra social- och hälso- och sjukvårdstjänster och rehabiliteringstjänster i samarbete med **kommunerna** och andra serviceanordnare. Därutöver ska Folkpensionsanstalten och Studenternas hälsovårdsstiftelse se till att servicehelheten och fungerande servicekedjor tryggas i samarbete med den studerandehälsovård och den övriga social- och hälsovård som **kommunerna** ska organisera och med anordnarna av rehabiliteringstjänster.

13§

Störningar i produktionen av tjänster

I en situation där Studenternas hälsovårdsstiftelse inte kan producera studerandehälsovårdstjänster på det sätt som avses i denna lag, ska Folkpensionsanstalten ordna tjänsterna på något annat sätt.

2 kap.

Studerandehälsovårdens finansiering

14§

Godtagbara kostnader för studerandehälsovård

Godtagbara kostnader för studerandehälsovård är de nödvändiga och skäliga kostnaderna för produktion av sådana studerandehälsovårdstjänster med beaktande av de mål för kvalitet, genom-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

slag, lönsamhet och produktivitet som Folkpensionsanstalten ställt upp för de tjänster den ansvarar för att ordna.

De godtagbara totalkostnaderna för studerandehälsovården utgörs av de godtagbara kostnaderna för studerandehälsovårdstjänster för en enskild studerande multiplicerade med antalet högskolestuderande som anmält sig som närvarande.

15 §

Kalkyl över godtagbara kostnader

Social- och hälsovårdsministeriet gör årligen upp en kalkyl över de godtagbara kostnader för studerandehälsovård som avses i 14 §. Kalkylen grundar sig på behovet av och tillgången på studerandehälsovårdstjänster och deras lönsamhet och genomslag. I kalkylen beaktas den faktiska utvecklingen av tillgången på tjänster och eventuella problem i fråga om tillgången samt den förändrade kostnadsnivån.

Social- och hälsovårdsministeriets kalkyl grundar sig på

- 1) de utredningar och beräkningar som avses i 21 § samt andra utredningar och beräkningar som lämnats av Folkpensionsanstalten,
- 2) de uppgifter om studerandehälsovården Institutet för hälsa och välfärd samlat in,
- 3) andra tillgängliga utredningar och uppgifter som gäller situationen beträffande studerandehälsovården för såväl högskolestuderande som andra studerande.

16 §

Justering av godtagbara kostnader

De godtagbara kostnaderna justeras årligen utifrån den kalkyl som avses i 15 §, dock högst med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Riksdagen beslutar årligen om godtagbara kostnader och statens finansiering av studerandehälsovården i samband med behandlingen av statsbudgeten.

Vid justeringen ska med avvikelse från 1 mom. en sådan förändring av produktionen av studerandehälsovårdstjänster beaktas som föranleds av lag eller förordning eller en betydande ändring i verksamhetsmiljön.

17 §

Finansieringsprinciper

Finansieringen av studerandehälsovården består av den hälsovårdsavgift de studerande betalar till Folkpensionsanstalten i enlighet med 25 § och de medel staten betalar till Folkpensionsanstalten.

Staten finansierar 77 procent av de godtagbara totalkostnaderna för studerandehälsovården av budgetmedel. Den hälsovårdsavgift som tas ut hos de studerande utgör 23 procent av finansieringen av de godtagbara totalkostnaderna för studerandehälsovården.

Om de hälsovårdsavgifter de studerande betalar inte helt täcker 23 procent av de godtagbara totalkostnaderna, finansieras den resterande delen med avvikelse från 2 mom. av statens medel. Om

Betänkande ShUB 35/2018 rd

de hälsovårdsavgifter de studerande betalar utgör mer än 23 procent av de godtagbara totalkostnaderna, återbetalas den överstigande andelen inte till de studerande.

18 §

Tilläggsfinansiering av studerandehälsovården i oförutsedda situationer

Utöver vad som föreskrivs i 17 § ska staten ansvara för att Folkpensionsanstalten har tillräckliga resurser för ordnande av studerandehälsovård för högskolestuderande, om det blir nödvändigt för att säkerställa tillgången på studerandehälsovårdstjänster av överraskande och oförutsedda orsaker.

19 §

Utbetalning av statens finansieringsandel

Staten betalar ut sin årliga finansieringsandel av den studerandehälsovård som ordnas med stöd av denna lag till Folkpensionsanstalten i fyra poster. Folkpensionsanstalten ska tio bankdagar före utbetalningen av varje post meddela social- och hälsovårdsministeriet hur stor statens betalningspost är.

20 §

Folkpensionsanstaltens omkostnader

Staten ersätter Folkpensionsanstalten för omkostnaderna för verkställigheten av denna lag på det sätt som föreskrivs i 12 d § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001).

21 §

Utredningar och beräkningar från Folkpensionsanstalten

Folkpensionsanstalten ska årligen före utgången av april till social- och hälso-vårdsministeriet lämna uppgifter om utförandet av den studerandehälsovård som Studenternas hälsovårdsstiftelse producerat under det föregående året.

Folkpensionsanstalten ska årligen före utgången av februari till social- och hälso-vårdsministeriet lämna en kalkyl över den beräknade storleken på den hälsovårdsavgift för studerande som ska fastställas för följande år.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

3 kap.

Ersättning till Studenternas hälsovårdsstiftelse

22 §

Betalning av ersättning

Folkpensionsanstalten betalar ersättning till Studenternas hälsovårdsstiftelse för kostnaderna för produktion av studerandehälsovårdstjänster. Ersättningen grundar sig på de godtagbara kostnaderna för en enskild studerande och en uppskattning av antalet studerande.

När ersättningen bestäms ska Folkpensionsanstalten beakta driftskostnaderna och anläggingskostnaderna för studerandehälsovården samt den del av de administrativa kostnaderna som hänförs till den verksamhet Studenternas hälsovårdsstiftelse bedriver med stöd av denna lag.

Folkpensionsanstalten betalar årligen ersättning till Studenternas hälsovårdsstiftelse i fyra poster.

Ersättningens belopp justeras utifrån det slutliga antalet studerande. Det slutliga antalet studerande är medelvärde av antalet studerande under vår- och höstterminen. Närmare bestämmelser om justeringen av ersättningsbeloppet kan vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

Efter det att Studenternas hälsovårdsstiftelses räkenskaps- och verksamhetsperiod är avslutad granskar Folkpensionsanstalten de kostnader som föranletts av produktionen av studerandehälsovård och hur målen för kvalitet, genomslag, lönsamhet och produktivitet har uppfyllts.

23 §

Återkrav och tilläggsbetalning

Om Studenternas hälsovårdsstiftelse har använt ersättningen för något annat ändamål än sådan verksamhet som avses i denna lag, fattar Folkpensionsanstalten beslut om återkrav av ersättningen.

Om Folkpensionsanstalten vid en sådan justering som avses i 22 § 4 mom. märker att det ersättningsbelopp som har betalats ut är för stort, fattar anstalten beslut om återkrav av den överstigande delen av ersättningsbeloppet. Om Studenternas hälsovårdsstiftelse utifrån justeringen har rätt till tilläggsersättning, ska Folkpensionsanstalten betala tilläggsersättningen efter det att ersättningen justerats.

Folkpensionsanstalten kan beakta ett återkrav eller en tilläggsbetalning i följande ersättningsposter som betalas ut till Studenternas hälsovårdsstiftelse.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

4 kap.

Hälsovårdsavgift

24 §

Skyldighet att betala hälsovårdsavgift

Högskolestuderande som avses i 2 § i denna lag och som till läroanstalten har anmält sig som närvarande, eller bedriver andra militärvetenskapliga studier och militäryrkesstudier vid Försvarshögskolan än studier som krävs för officerstjänst, ska varje termin betala en hälsovårdsavgift till Folkpensionsanstalten.

Hälsovårdsavgiften för vårterminen ska betalas senast den 31 januari och hälsovårdsavgiften för höstterminen senast den 30 september. Om en studerande anmäler sig som närvarande under vårterminen efter den 31 januari, ska avgiften betalas senast den 31 juli. Om en studerande anmäler sig som närvarande under höstterminen efter den 30 september, ska avgiften betalas senast den 31 december.

25 §

Hälsovårdsavgiftens storlek

Hälsovårdsavgiftens storlek fastställs så att de godtagbara kostnaderna för studerandehälsovård enligt 14 § täcks av statens finansieringsandel och intäkterna av hälsovårdsavgiften. När avgiften bestäms iakttas vad som i 17 § föreskrivs om finansieringsandelarna för studerandehälsovården. **Storleken ska fastställas genom att de studerandes andel av finansieringen divideras med det uppskattade antalet studerande som anmält sig som närvarande. Hälsovårdsavgiften ska vara lika stor för alla studerande.**

Bestämmelser om hälsovårdsavgiftens belopp utfärdas årligen före den 30 november genom förordning av statsrådet.

26 §

Debiteringsbeslut

Folkpensionsanstalten utfärdar på den studerandes begäran ett debiteringsbeslut över hälsovårdsavgiften.

27 §

Indrivning av hälsovårdsavgift samt dröjsmålsavgift

Om hälsovårdsavgiften betalas efter det att betalningstiden gått ut, tas en fast dröjsmålsavgift ut. Dröjsmålsavgiften får uppgå till högst 15 procent av hälsovårdsavgiftens belopp. Bestämmelser om dröjsmålsavgiftens storlek utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Om en studerande inte betalar hälsovårdsavgiften inom utsatt tid, ska Folkpensionsanstalten skicka en betalningspåminnelse till den studerande. Hälsovårdsavgiften för högskolestuderande och dröjsmålsavgiften är direkt utsökbara. Avgifterna får drivas in och de preskriberas på det sätt som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Preskriptionstiden räknas från det förfallodatum som anges i 24 § 2 mom.

28 §

Kvittning av hälsovårdsavgiften

Hälsovårdsavgiften och dröjsmålsavgiften kan kvittas mot förmåner som Folkpensionsanstalten senare betalar ut. Utan den studerandes samtycke kan kvittning dock endast ske mot studiepenning som betalas ut med stöd av lagen om studiestöd (65/1994).

5 kap.

Register och utlämnande av uppgifter

29 §

Registerföring av ~~klient- och~~ patientuppgifter

Studenternas hälsovårdsstiftelse är en sådan personuppgiftsansvarig som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG när det gäller sådana journalhandlingar inom hälsovården som uppkommer i verksamhet som omfattas av dess produktionsansvar. Däremot är Folkpensionsanstalten personuppgiftsansvarig i situationer enligt 13 §.

30 §

Registerföring av betalningsuppgifter

Folkpensionsanstalten är registeransvarig i fråga om de uppgifter som samlas in om betalningar av hälsovårdsavgift.

31 §

Rätt att få information och utlämnande av uppgifter

Folkpensionsanstalten har oberoende av sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt rätt att från högskolornas riksomfattande datalager och från högskolorna få de uppgifter som den behöver för att ta ut hälsovårdsavgift. Sådana uppgifter är högskolans namn och läroanstaltsnummer, examen som avläggs, den studerandes namn, personbeteckning och behövliga kontaktuppgifter, uppgifter om närvaro och övriga uppgifter som är nödvändiga för att ta ut avgiften.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag har på begäran och utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av utökningsmyndigheter, allmänna domstolar, tillståndsmyndigheter inom social- och hälsovården och andra statliga myndigheter avgiftsfritt få sådana uppgifter som behövs för avgörandet av ett ärende enligt 3 och 4 kap. ~~eller annars för verkställigheten av ett enskilt uppdrag enligt denna lag. Uppgifter skall lämnas av statliga och landskapets myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund. När Folkpensionsanstalten behandlar ett ärende enligt denna lag har den i enskilda fall rätt att använda sådana uppgifter som den fått för skötseln av andra uppdrag som ålagts den, om det är uppenbart att de påverkar ett ärende enligt denna lag och om uppgifterna enligt lag skall beaktas vid beslutsfattandet och om Folkpensionsanstalten även annars har rätt att få uppgifterna särskilt.~~

Vid indrivning av hälsovårdsavgiften har Folkpensionsanstalten i enskilda fall rätt att behandla uppgifter som den har samlat in för att avgöra andra förmåner som den verkställer eller för att driva in andra fordringar, om de är nödvändiga för att avgöra ärendet och Folkpensionsanstalten också i övrigt har rätt att få uppgifterna särskilt. (Nytt 3 mom.)

Folkpensionsanstalten har oberoende av sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt rätt att av Studenternas hälsovårdsstiftelse få uppgifter som den behöver för att följa upp och bedöma ~~lag-
enligheten~~, tillgången, tillgängligheten, kvaliteten, genomslaget, lönsamheten och produktiviteten hos studerandehälsovården för högskolestuderande och det kontinuerliga utvecklandet av den. Uppgifterna får dock inte innehålla personuppgifter. Folkpensionsanstalten har dessutom rätt att granska Studenternas hälsovårdsstiftelsens bokföring och att inspektera stiftelsens verksamhet och lokaler vid en på förhand anmäld tidpunkt. Folkpensionsanstaltens rätt att få de uppgifter som avses i detta moment gäller också i fråga om tjänster enligt denna lag som Studenternas hälsovårdsstiftelse skaffar hos andra tjänsteproducenter.

Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att lämna Institutet för hälsa och välfärd de uppgifter som institutet behöver för att föra register över öppenvårdstjänsterna inom primärvården.

32 §

Användning av teknisk anslutning när registeruppgifter lämnas ut

De uppgifter som avses i 31 § kan också lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som begär uppgifter lägga fram en utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

33 §

Språk som tjänster ska tillhandahållas på

På den verksamhet som i enlighet med denna lag bedrivs av Studenternas hälsovårdsstiftelse och sådana underleverantörer som avses i 8 § tillämpas språklagen (423/2003), samiska språk-

Betänkande ShUB 35/2018 rd

gen (1086/2003), teckenspråkslagen (359/2015) och 2, 3 och 4 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003), om inte något annat föreskrivs i någon annan lag.

Studenternas hälsovårdsstiftelse och sådana underleverantörer som avses i 8 § ska i tvåspråkiga kommuner ordna tjänster på både finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska. I enspråkiga kommuner ordnas tjänsterna på kommunens språk så att kunden har rätt att använda finska eller svenska. Kunden har rätt att använda samiska när det gäller studerandehälsovårdstjänster som produceras inom samernas hembygdsområde enligt vad som föreskrivs i samiska språklagen (1086/2003).

Om hälsovårdspersonalen inte behärskar något annat språk än finska eller svenska eller om kunden på grund av sensorisk funktionsnedsättning eller talsvårigheter eller av någon annan orsak inte kan göra sig förstådd, ska vid tillhandahållandet av tjänster i den mån det är möjligt tolkning ordnas och en tolk anskaffas.

När Studenternas hälsovårdsstiftelse och sådana underleverantörer som avses i 8 § producerar tjänster ska de dessutom se till att nordiska medborgare vid behov har möjlighet att använda sitt eget språk, antingen finska, isländska, norska, svenska eller danska när de anlitar tjänster som avses i denna lag. I den mån det är möjligt ska det då ses till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp.

34 §

Avgift för oanvänd mottagningstid

Om en person på förhand har reserverat mottagningstid för att få service men utan godtagbar orsak underlåtit att komma till mottagningen den reserverade tiden, tar Studenternas hälsovårdsstiftelse ut en avgift hos honom eller henne enligt vad som föreskrivs om avgiftens storlek genom förordning av statsrådet.

Studenternas hälsovårdsstiftelse meddelar på den studerandes begäran ett debiteringsbeslut om avgiften för den oanvända tiden.

35 §

Tillsyn

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utövar tillsyn över lagligheten i verksamheten hos Studenternas hälsovårdsstiftelse och sådana underleverantörer som avses i 8 § på det sätt som föreskrivs i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008).

36 §

Straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsansvar

På personer som är anställda hos Studenternas hälsovårdsstiftelse tillämpas vad som i 40 kap. i strafflagen (39/1889) föreskrivs om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också personer som är anställda hos andra tjänsteproducenter när de utför uppgifter som avses i denna lag.

37 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett i 22, 23, 26 och 27 § avsett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat får begäras hos Folkpensionsanstalten på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). Beslut med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Omprövning av ett i 34 § avsett beslut som Studenternas hälsovårdsstiftelse meddelat får begäras hos Studenternas hälsovårdsstiftelse på det sätt som anges i förvaltningslagen. Beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

I sådana fall som avses i 1 och 2 mom. får förvaltningsdomstolens beslut överklagas endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

38 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om den finansiering som beviljats i statsbudgeten visar sig vara otillräcklig på grund av ett oförutsett behov av tjänster för yrkeshögskolestuderande, kan tilläggsfinansiering för verksamheten beviljas årligen under de första tre åren.

Universitetsstuderande som anmält sig som närvarande hösten 2020 betalar i samband med betalningen av medlemsavgift till studentkåren för läsåret 2020-2021 hälsovårdsavgift endast för höstterminen. Hälsovårdsavgift enligt denna lag betalas till Folkpensionsanstalten från och med vårterminen 2021.

2.

Lag

om ändring av 17 § i hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 17 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 551/
2017,
som följer:

17 §

Studerandehälsovård

Den kommunala primärvården ska ordna studerandehälsovårdstjänster för de studerande vid gymnasier och vid läroanstalter som ger yrkesutbildning i kommunen, oberoende av de studerandes hemvist. I lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (/) föreskrivs det om Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna studerandehälsovård för högskolestuderande.

Till studerandehälsovården hör

1) att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta med tre års mellanrum,

2) att följa och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga, vilket omfattar två periodiska hälsoundersökningar för gymnasieelever och studerande i yrkesläroanstalt och hälsoundersökningar för alla studerande efter individuellt behov,

3) hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården, inklusive mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård,

4) att i ett tidigt stadium identifiera den studerandes behov av särskilt stöd och undersökningar och att stödja de studerande och vid behov hänvisa dem till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård samt ge vård och utlåtanden som krävs för hänvisning till psykoterapi.

Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i annan utbildning som ordnas på arbetsplatsen än sådan som baserar sig på ett läroavtal och i arbetspraktik.

När den kommunala primärvården och Folkpensionsanstalten ordnar tjänster inom hälsovården ska de samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga, övrig studerandevårds- och undervisningspersonal, Studenternas hälsovårdsstiftelse och andra relevanta aktörer.

Studerandehälsovården är en del av studerandevården enligt lagen om elev- och studerandevård och 99 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017). Den myndighet som svarar för den kommunala primärvården ska delta i utarbetandet av läroplanen enligt 12 § i gymnasielagen (714/2018) och det beslutsfattande om hur studerandevården ska ordnas som avses 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning till den del dessa gäller studerandevården och samarbetet mellan läroanstalten och hemmet.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 13 kap. 11—14 § och 18 kap 8 § 1 mom. 3 punkten, sådana de lyder, 13 kap. 11—14 § i lag 840/2005 och 18 kap. 8 § 1 mom. 3 punkten i lag 1113/2005, samt
ändras 18 kapitel 11 § 1 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 986/2008,
som följer:

18 kap.

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

11 §

Utgifterna för arbetsinkomstförsäkringen

Utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som ska betalas ur sjukförsäkringsfonden är

3) ersättningar enligt 13 kap. för kostnaderna för ordnande av företagshälsovård,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Folkpensionsanstalten kan till den 30 juni 2021 betala ersättning till Studenternas hälsovårdsstiftelse för de kostnader denna har för utförandet av primärvård för universitetsstuderande till och med den 31 december 2020 enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag

om ändring av 46 § i universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 46 § 2 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 1367/2018,
som följer:

46 §

Studentkåren

Till studentkårens särskilda uppgifter hör att

2) vid behov delta i fullgörandet av de uppgifter i anknytning till studerandehälsovården som
det föreskrivs om i 17 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och i lagen om studerandehäl-
sovård för högskolestuderande (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 41 § i yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i yrkeshögskolelagen (932/2014) 41 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 1368/
2018, som följer:

Betänkande ShUB 35/2018 rd

41 §

Studerandekåren

Vid en yrkeshögskola finns en studerandekår. Studerandena i utbildning som leder till examen kan höra till studerandekåren. Den kan också godkänna andra studerande vid yrkeshögskolan som medlemmar. Studerandekårens syfte är att vara en förenande länk för sina medlemmar samt främja deras samhällseliga, sociala, intellektuella och studierelaterade ambitioner och strävanden i anknytning till de studerandes roll i samhället. Studerandekåren har till uppgift att för sin del förbereda de studerande för ett aktivt, medvetet och kritiskt medborgarskap. Till studerandekårens särskilda uppgifter hör att

2) vid behov delta i fullgörandet av de uppgifter i anknytning till studerandehälsovården som det föreskrivs om i 17 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 21.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Anne Louhelainen blå
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent
ersättare Sari Tanus kd.

Betänkande ShUB 35/2018 rd

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää
utskottsråd Sanna Pekkarinen
utskottsråd Päivi Salo
utskottsråd Harri Sintonen.